

Portret Anna Reynvaan, met dank aan H. Reynvaan

Johanna Paulina (Anna) Reynvaan (1844-1920)

Anna Reynvaan werd op 5 april 1844 te Amsterdam geboren als dochter van een rijke tabaksfabrikant. Ze werd er opgevoed (en gedoceerd) door een Franse gouvernante en sprak meerdere talen. Zeer tegen de zin van haar vader was ze in 1880 letterlijk de zevende 'beschaafde' vrouw in Nederland die een diploma behaalde als 'ziekenverpleegster'. Deze opleiding kon vanaf 1879 gevolgd worden bij de Amsterdamse Vereniging voor Ziekenverpleging, een dépendance van de Vereniging 'Het Witte Kruis' te Noord-Holland. Jacob van Deventer, sedert 1879 geneesheer in het Buitengasthuis te Amsterdam en sedert 1881 geneesheer-directeur, kreeg in 1883 van de Amsterdamse Gemeenteraad de opdracht zijn gesticht te reorganiseren. Van Deventer realiseerde zich dat een gediplomeerde verpleegster hem bij die reorganisatie zou kunnen helpen. Hij stelde Reynvaan aan als adjunct-directrice. Na zeven jaar samenwerking met Reynvaan was het resultaat in het Buitengasthuis positief. Allereerst lukte het beter om vast te houden aan de indeling van het gesticht in afdelingen voor patiënten ter observatie, voor onrustigen, rustigen, halfrustigen of zieken. Daarnaast was sprake van verminderde toepassing van lichamelijk geweld en dwang tegen patiënten, omdat hardhandige oppassers en oppasseressen waren ontslagen en hun plaats ingenomen was door verplegers en verpleegsters. Bovendien was een strenge controle op de arbeidsdiscipline geaccepteerd, terwijl de 'vaste nachtdienst', het verpleegstersuniform en een voor alle rangen en standen gelijke aanspreektitel van 'broeder' of 'zuster' eveneens waren ingeburgerd.

Anna Reynvaan vatte 'verplegen' niet op als een louter uitvoerende taak in de directe verzorging rond het ziekbed. Verplegen betekende voor haar ook 'invloed uitoefenen' op de omstandigheden waaronder de zieke in dat bed lag. Zo liet zij gordijnen rond de bedden ophangen om een beetje meer privacy te creëren en moedigde zij de burgerij aan schilderijen of zelfs piano's aan het gesticht te schenken. Als dat gebeurde publiceerde ze over

die giften. Ook trok ze vrijwilligers aan als het haar niet lukte om een feest uitsluitend met behulp van de verpleging te realiseren.

Een citaat:

'Hier geen kale witte muren meer, er heerscht een zekere wedijver bij de zusters, welk dagverblijf, hetzij aan de mannen- of de vrouwenkant, het aantrekkelijkst kan worden gemaakt. De muren van beide zalen zijn behangen van boven tot onder met oude schilderijen, oude platen, groot en klein, met en zonder waarde, deels als geschenk ontvangen (en och! dat men toch bedacht, hoeveel meer men in dezen in het belang der gasthuizen konde doen, door oude platen, illustraties enz. enz. aan deze stichtingen ten geschenke te geven), deels door den ijver der zusters uit oude boekwerken enz. verzameld....Naast den mangel en de strijkkachel vindt men een piano, niet nieuw van toon lieve lezers, maar waarbij toch in het thee-uurtje zoo gezellig kan gezongen worden... en ... menig oogenblik de zoo gewenschte afleiding en gezelligheid wordt gevonden. ....Het is den avond vóór Kerstmis. Het is feest in het Buiten-Gasthuis èn voor zieken èn voor gezonden... ..Treden wij den helder verlichten zaal binnen. In het midden valt ons daadelijk den grooten Kerstboom met zijn honderden kaarsjes en schitterende versieringen in het oog. Alle bedden zijn tijdelijk uit de zaal weggenomen en op hunnen plaats staan een twintig tafels met helderwitte tafellakens gedekt, bedekt met planten en groote schalen roodwangige appels. Aan het bovineinde der zaal, die met sparregroen en vlaggen is versierd, staat eene estrade, waarop zo straks, door de vriendelijke medewerking van enkele vrienden die ook op velerlei wijze helpen dit feest helpen opluisteren, voordrachten zullen worden gehouden, liederen worden gezongen, maar waar vooral door de zusters uit de inrichting zelve, verschillende goed ingestudeerde koren zullen worden uitgevoerd. Dit is het glanspunt van den avond.' (Reynvaan, 1891).

Anna Reynvaan was na haar baan in het Buitengasthuis enkele jaren de eerste directrice van het Amsterdamse Wilhelmina Gasthuis en vanuit die functie tevens bestuurslid van de 'Vereeniging tot verspreiding van bloemen, vruchten en lectuur in de ziekenhuizen te Amsterdam'. (Reynvaan, 1975, 50). Vanwege haar vele verdiensten voor de Nederlandse verpleging (zie de eerste vensters van de Canon Verpleegkunde op de website www.canonverpleegkunde.nl) kreeg zij een groots gevierd feest aangeboden bij haar 70ste verjaardag in 1914. Reynvaan stierf op 19 maart 1920 aan de Spaanse Griep.

Literatuur:

- Anonieme auteur (1914). Johanna Paulina Reynvaan 1844 - 5 april 1914. *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* 24(8), 289-304.
- Brink-Poort, Martha van (1979). *Anna Reynvaan*. AO-Reeks.
- Reynvaan, A. (1891). Een wandeling door het oude Buiten-Gasthuis. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 1(12), 1-5.
- Reynvaan, H.F. (1975). Anna Reynvaan. In Reynvaan, H.F. *Niet altijd somer, geschiedenis van het geslacht Reynvaan* (p.p. 49-51). Assen: Van Gorcum.